

Nr 555

Av herr **Nilsson, Ferdinand**, och herr **Elofsson**, *angående skörde-
skadeskyddet.*

(Lika lydande med motion nr 665 i Andra kammaren)

Övergången från tillfälliga hjälpaktioner vid inträffade skörde-
skador till permanent skörde-
skadeskydd innebar ett betydande framsteg. I själva verket utgör
den ett nödvändigt komplement till den avtalsmässiga prissättningen. Mer och
mer erkännes också att inträffade skörde-
skador av större omfattning är en olycka
jämförlig med arbetslöshet bland de löneanställda.

Det permanenta skörde-
skadeskydd som 1961 beslöts på grundval av prop. nr
94 hade i åtskilligt försökskaraktär. Det gällde att pröva sig fram och på grund
av erfarenheter bygga upp ett system som kunde duga även under svåra för-
hållanden. Det skulle också fungera i hela vårt avlånga land med dess olika na-
turförutsättningar. Det skall gärna erkännas att jordbrukare mångenstädes möt-
te förslaget med mera misstro än som var befogad. Å andra sidan var de uppen-
bara orättvisorna av systemets verkningar i mångt och mycket upprörande nog.
Det var och är svårt att få människor att acceptera att enskilda jordbrukare eller
hela byar skall ställas utan stöd trots uppenbara fall av svåra skörde-
skador där-
för att de råkat bo i fel stratum, därför att deras grannar icke råkat lika illa ut.

Anslutningen till systemet har också varit underkastad påtagliga växlingar.
De mer än 127 000 anmälningarna till skyddet år 1962 tyder väl på att jordbru-
karna och deras organisationer önskade ställa det på prov. Möjligen tyder resul-
tatet år 1963 med ett bortfall av mer än 100 000 anmälningar på att försöket
icke förefallit uppmuntrande. Å andra sidan visar anmälningssifvansen för
1964 möjligen att förtroendet vuxit — anmälningssiffran var då uppe i nära
52 000. Ersättningarna för 1962 var 28 milj. kr., men året efter — trots den stora
nedgången i anmälningar — 23 milj. kr., vilket måste bedömas som en relativ
förbättring i systemets funktion.

Ännu är vi dock inte framme vid någon godtagbar lösning. Rättvisa lär väl
inte nås enbart med stratasystemet hur det än överarbetas. Men skörde-
statistiska nämnden har årligen genomfört detaljövrsyn av systemet och avser att på
grundval av förefintligt material göra en grundgranskning av normskördarnas
beräkning inför de frågor som kan uppstå vid bedömning av skörde-
skador å 1965
års skörd.

Detta är erforderligt, men såsom ovan berörts löser det icke problemen för de

många enskilda fallen, som svårigen låter sig inpassas i detta system. Det är dock fråga om människor som liksom sina yrkesbröder betalat sin premie till skördeskadestyddet. Man kan inte låta det bero och nöja sig med behovsprövade utbetalningar till några få efter en på grund av knappa resurser pinsam prövning — pinsam för dem som verkställer den liksom för dem det gäller. Det bör också understrykas att i fråga om arbetslöshetsförsäkringen tillämpas ingen behovsprövning, utan det anses nog att vederbörande råkat så olyckligt ut att han eller hon är arbetslös. Skördeskador medför ingen arbetslöshet — ofta tvärt om ökat arbete — men de sätter på spel nedlagda driftkostnader, förräntning av eget eller lånat kapital och ofta även en hel familjs hela lön för hårt arbete.

Det är naturligt att behovsprövning tillämpas när resurserna är knappa. En annan sak är att vi måste fram till en möjlighet att ställa väsentligt större belopp till förfogande för utjämning av stödsystemets påtagliga brister och därav vållade orättvisor. Det är att befara att resurserna kommer att hårdare tagas i anspråk allteftersom stratasystemet förbättras. Men fallen utanför strata, som endast ofullständigt redovisas med en siffra av 1 550 ansökningar 1963 om behovsprövad ersättning, varav endast 133 erhöll något på grund av medelsknappheten, kommer också att växa den gång det kommer att löna sig bättre att ansöka om ersättningen. För närvarande torde reserverade resurser kunna möta större påfrestningar, men i längden måste nog både jordbrukare och staten vara beredda att satsa mera. En summa av 15 miljoner från jordbrukarna och lika mycket från staten är icke något stort belopp i detta sammanhang. Likväl torde vägande skäl tala för att tills vidare två miljoner kr. disponeras för att möta efterfrågan på icke behovsprövade ersättningar i individuella fall. Erfarenheten torde sedan få visa vilka belopp som framgent kommer att erfordras.

När beslutet om det permanenta skördeskadestyddet beslöts anmäldes från åtskilliga håll behovet av att vid sidan därav behålla möjligheter till någon form av skördeskadelån. Uttalanden i sådan riktning gjordes då av lantbruksstyrelsen, av statens jordbruksnämnd, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges lantbruksförbund, RLF m. fl.

Innebörden skiftade. Det var här fråga om den gamla formen för skördeskadelån, och när de år efter år kom till hade nog många, både låntagare och inte minst borgensmän, bibragts uppfattningen att det var fråga om bidrag. Lån gavs också ofta nog i fall då ekonomin väl kunde ha motiverat bidrag men knappast kredit som skulle betalas. I här föreliggande sammanhang är det angeläget att framhålla att det i många fall — inte minst när det gäller nystartade jordbruk — kan vara fråga om skördeskador av viss svårhetsgrad men som inte i alla fall skulle vid individuell prövning motivera ersättning av stödmedlen. Men för vederbörande kan ett mindre gott skördeutfall likväl medföra likviditetssvårigheter som motiverar särskilda åtgärder. I tider av kreditrestriktioner, som försvårar möjligheter att erhålla leverantörkrediter för inköp, och då bankerna föranletts att skärpa räntekravet och ålagts återhållsamhet i fråga om lånegivning, borde det för sådana företagare finnas andra utvägar. Kreditrestrik-

tioner och höjda räntor anlitas ofta för att motverka inflatoriska tendenser. Det bör framhållas att jordbrukare med genom avtal med staten reglerade priser och — som i här avsedda fall — träffade av skördeskadador och i viss mån fel-slagen skörd rakt inte bör belastas med inflationsbekämpande restriktioner. De har ingalunda någon högkonjunktur som behöver dämpas.

Därför föreslås,

att riksdagen ville besluta att av anslaget för *Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd* samt de medel jordbrukarna härför ställer till förfogande 2 miljoner kr. måtte disponeras för icke behovsprövade bidrag i individuella fall till av skördeskadador drabbade jordbrukare, som icke erhållit ersättning av det ordinarie skördeskadeskyddet;

ävensom att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om utredning och förslag om införande av kompletterande skördeskadelån till skälig ränta i enlighet med vad i motionen säges.

Stockholm den 27 januari 1965

Ferdinand Nilsson

i Kungsängen

G. Elofsson
